

Optyka instrumentalna

wykład 12

24 maja 2018

Wykład 11

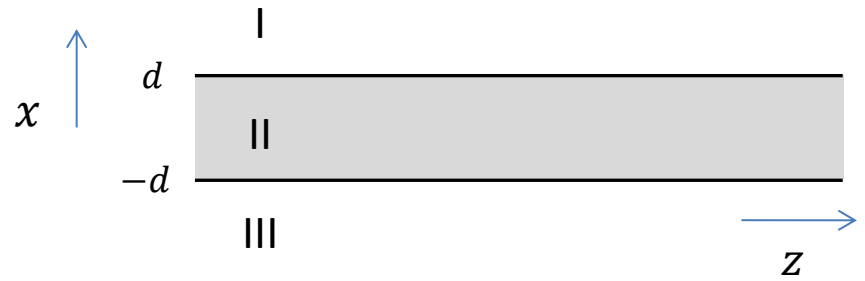
Wiązki przyosiowe

- Wiązka gaussowska
  - Parametry wiązki gaussowskiej
- Wyższego rzędu TEM_{mn} (Gausa-Hermite'a, Gausa-Laguerre'a)
- Elementy optyczne w działaniu na wiązki
  - Prawo ABCD dla wiązek gaussowskich
  - Ogniskowanie skolimowanej wiązki przez cienką soczewkę
- Parametr M^2 jakości wiązki
- Wiązki TEM_{mn} jako mody rezonatorów
  - Przesunięcie rezonansu wnęki ze względu na fazę Gouya

Falowody i światłowody

- Całkowite wewnętrzne odbicie
- Falowód dielektryczny płaski symetryczny
  - Mody TE, TM
    - Mody prowadzone (związane)
    - Mody radiacyjne

Mody falowodu płaskiego

I : $E_y^{(2)}(x) = A \cos(h_2 d) e^{-h_1(x-d)}$

II : $E_y^{(2)}(x) = A \cos(h_2 x)$ $E_y^{(2)}(x) = A \sin(h_2 x)$

III : $E_y^{(2)}(x) = A \cos(h_2 d) e^{h_1(x+d)}$ (rozwiązanie antysymetryczne)

Ciągłość pól:

$$H_z = \frac{i}{\mu\omega} \frac{\partial E_y}{\partial x}$$

I : $H_z^{(1)}(d) = -\frac{i}{\mu\omega} h_1 A \cos(h_2 d)$

II : $H_z^{(2)}(d) = -\frac{i}{\mu\omega} h_2 A \sin(h_2 d)$ Rozwiązanie antysymetryczne:

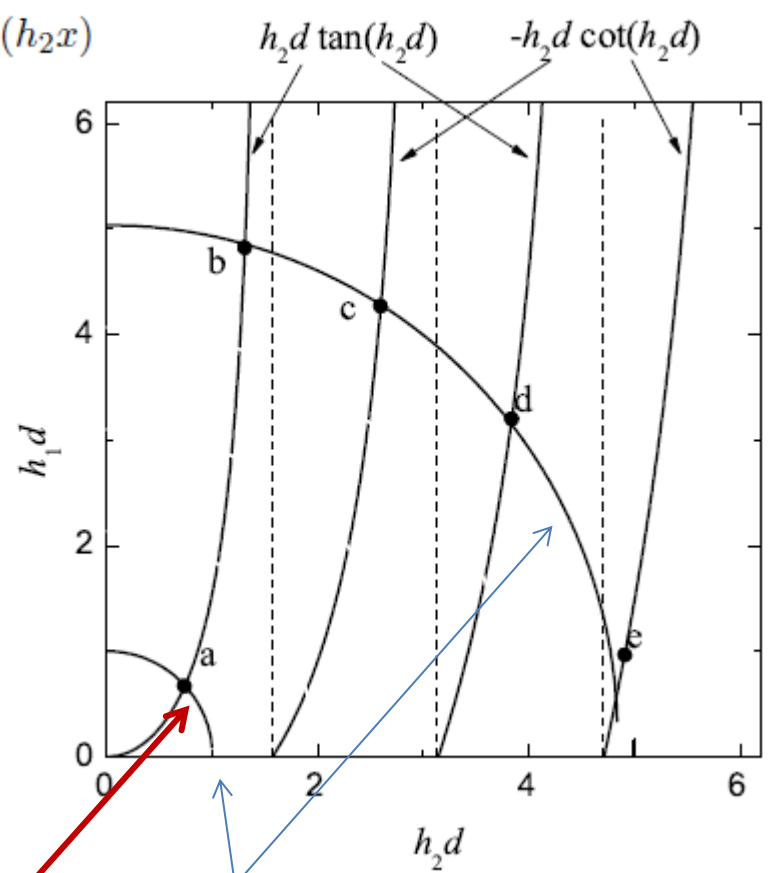
$h_1 d = h_2 d \operatorname{tg}(h_2 d)$ $h_1 d = -h_2 d \operatorname{ctg}(h_2 d)$

Z definicji h_1, h_2

$$(h_1 d)^2 + (h_2 d)^2 = (n_2^2 - n_1^2) k_0^2 d^2$$

$$h_1^2 = \beta^2 - k_0^2 n_1^2$$

$$h_2^2 = k_0^2 n_2^2 - \beta^2$$

2 równania na 2 niewiadome (h_1, h_2)

- Brak rozwiązań analitycznych

różne k_0 (różna długość fali)

falówód jednomodowy (w kierunku poprzecznym)

Mody falowodu płaskiego

Częstość zredukowana

$$V = \sqrt{(n_2^2 - n_1^2)k_0^2 d^2} = NAk_0 d = NA \frac{\omega d}{c} = NA \frac{2\pi d}{\lambda_0}$$

Falowód jednomodowy (*single-mode waveguide*) dla

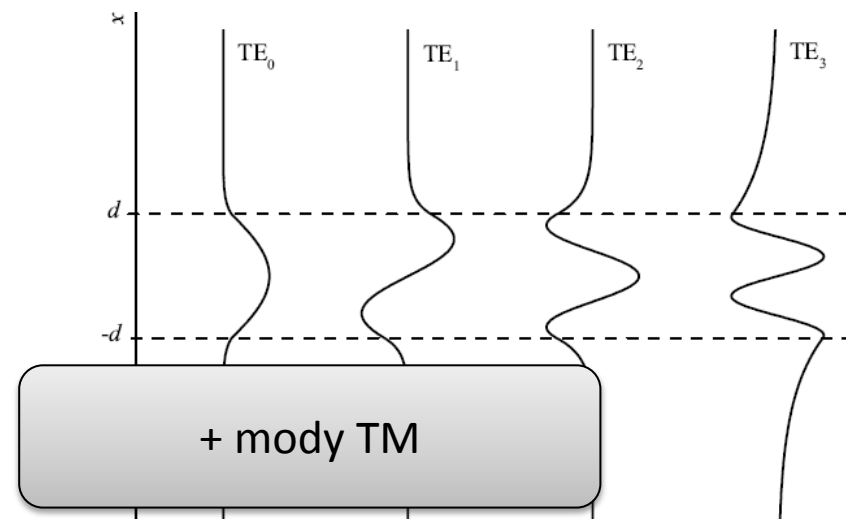
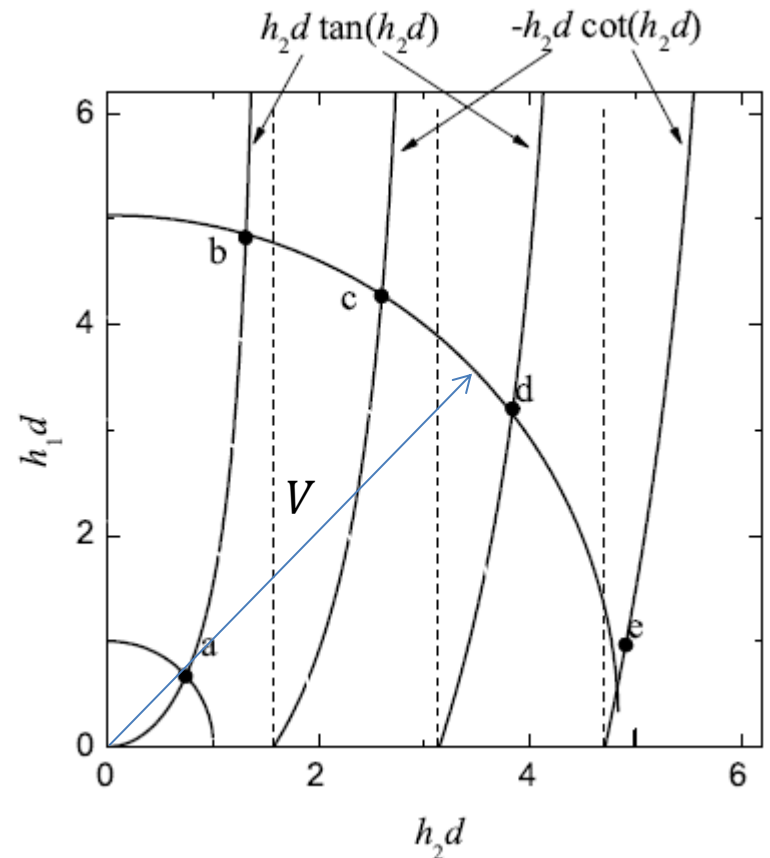
$$0 < V < \pi/2$$

$$0 < h_2 d < \frac{\pi}{2} \quad E_y^{(2)}(x) = A \cos(h_2 x) \neq 0$$

Mod podstawowy TE_0 : E wszędzie niezerowe!

Mody wyższe TE_n

- Częstość odcięcia dla $V_c = \frac{n\pi}{2}$ (dla $V < V_c$ mod nie jest prowadzony)
- W pobliżu częstości odcięcia mod jest słabo prowadzony: duża część natężenia w płaszczu.
- Skończona liczba rozwiązań – skończona liczba modów TE

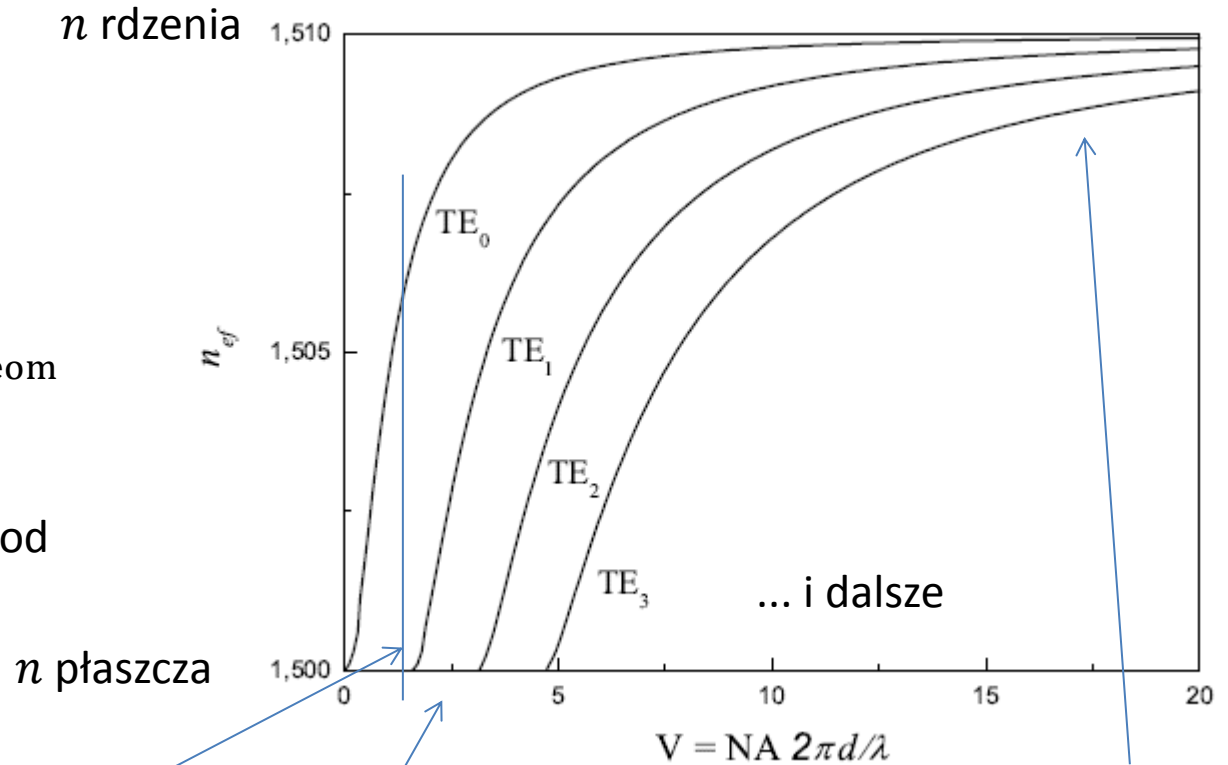
Prędkość fazowa w falowodzie płaskim

Efektywny współczynnik załamania dla modu:

$$n_{ef} = \beta/k_0$$

$$n_{ef} = n_{\text{płaszczka}} + \Delta n_{\text{geom}}$$

Δn_{geom} – poprawka geometryczna, zależna od modu poprzecznego i częstotliwości.

$n_{\text{płaszczka}}$

Długość fali blisko odcięcia - mod głównie w płaszczu

Mała długość fali – mod głównie w rdzeniu

Dobry falowód jednomodowy:
Punkt pracy blisko częstotliwości odcięcia

- Jednomodowość
- Dobrze prowadzony mod

Prędkość grupowa (nie tylko w falowodach!)

Impuls światła – pole niemonochromatyczne:

$$\tilde{E}(\omega, z) = \tilde{E}(\omega, 0)e^{-i\beta(\omega)z}$$

$$E(t, z) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int \tilde{E}(\omega, z)e^{i\omega t} d\omega = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int \tilde{E}(\omega, 0)e^{-i[\beta(\omega)z - \omega t]} d\omega$$

Przybliżenie wolnozmiennnej obwiedni (*slowly varying envelope approximation*):

$$E(t, 0) = A(t, 0)e^{i\omega_0 t} \quad \tilde{A}(\omega, 0) = \tilde{E}(\omega_0 + \omega) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int_{-\infty}^{+\infty} A(t, 0)e^{-i\omega t} dt$$

Rozwijamy w szereg stałą propagacji:

$$\beta(\omega) = \beta_0 + \beta_1(\omega - \omega_0) + \frac{1}{2}\beta_2(\omega - \omega_0)^2 + \dots \quad \beta_j = \left. \frac{d^j \beta}{d\omega^j} \right|_{\omega_0}$$

Przybliżenie liniowe:

$$E(t, z) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} e^{i(\omega_0 t - \beta_0 z)} \int_{-\infty}^{+\infty} \tilde{A}(\omega, 0) e^{i(t - \beta_1 z)(\omega - \omega_0)} d\omega$$

$$E(t, z) = e^{i(\omega_0 t - \beta_0 z)} A(t - \beta_1 z, 0)$$

Prędkość fazowa:

$$v_f = \omega_0 / \beta_0$$

Prędkość obwiedni – prędkość grupowa

$$v_g = 1/\beta_1 = d\omega/d\beta$$

Dyspersja prędkości grupowej

Zakładamy impuls gaussowski: $A(t, 0) = A_0 e^{-\left(\frac{t}{\tau}\right)^2} = A_0 e^{-\Gamma_0 t^2}$ $\tilde{A}(\omega, 0) = \tilde{A}_0 e^{-\frac{\omega^2}{4\Gamma_0}}$

$$E(t, z) = \frac{1}{\sqrt{2\pi}} \int \tilde{E}(\omega, 0) e^{-i[\beta(\omega)z - \omega t]} d\omega$$

$$\tilde{E}(\omega, 0) = \tilde{A}(\omega - \omega_0, 0) = \tilde{A}_0 e^{-\frac{(\omega - \omega_0)^2}{4\Gamma_0}}$$

$$\beta(\omega) = \beta_0 + \beta_1(\omega - \omega_0) + \frac{1}{2}\beta_2(\omega - \omega_0)^2$$

$$E(t, z) = A(z) e^{i(\omega_0 t - \beta_0 z)} \int_{-\infty}^{+\infty} e^{-\frac{(\omega - \omega_0)^2}{4\Gamma_0} + i(t - \beta_1 z)(\omega - \omega_0) - i\frac{\beta_2 z}{2}(\omega - \omega_0)^2} d\omega$$

Wynik:

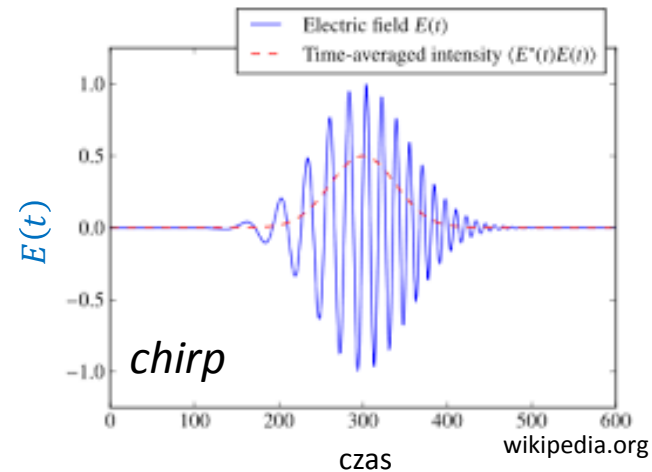
$$E(t, z) \propto e^{i(\omega_0 t - \beta_0 z)} e^{-\Gamma(z)(t - \beta_1 z)^2} \quad \frac{1}{\Gamma(z)} = \frac{1}{\Gamma_0} + 2i\beta_2 z$$

nośna   obwiednia
gaussowska

Prędkość grupowa i fazowa – jak poprzednio.

Efekty kwadratowego członu $\beta_2 \neq 0$

- Czas trwania impulsu zależy od z – wydłużenie o $\sqrt{1 + 4\beta_2^2 z^2 / \Gamma^4}$
- Świergot (*chirp*) – zależność chwilowej częstości $d(\text{Arg}E(t))/dt$ od czasu

$$\beta_2 = \frac{d^2 k}{d\omega^2} = \frac{d}{d\omega} \frac{1}{v_g} \quad \text{dyspersja prędkości grupowej (group velocity dispersion, GVD)}$$

Prędkość grupowa i jej dyspersja

W ośrodkach izotropowych $k(\omega) = n(\omega)\omega/c$

$$v_g = \left(\frac{dk}{d\omega} \right)^{-1} = \frac{c}{n + \omega \frac{dn}{d\omega}}$$

$\frac{dn}{d\omega} > 0 \rightarrow v_g < v_f$ dyspersja normalna

$$v_g = \frac{c}{n - \lambda \frac{dn}{d\lambda}}$$

$\frac{dn}{d\omega} < 0 \rightarrow v_g > v_f$ dyspersja anomalna

$$\beta_2 = \frac{2 \frac{dn}{d\omega} + \omega \frac{d^2n}{d\omega^2}}{c} \quad \beta_2 = \frac{\lambda^3}{2\pi c^2} \frac{d^2n}{d\lambda^2}$$

$\beta_2 > 0$ w zakresie widzialnym i maleje. Typowo w bliskiej podczerwieni przejście przez 0.

Parametr dyspersji D – zależność opóźnienia impulsu od długości fali:

$$D = \frac{1}{L} \frac{dT}{d\lambda} \quad D = \frac{-2\pi c}{\lambda^2} \beta_2 \quad \text{jednostka } D: \text{ps}/(\text{nm} \cdot \text{km}) \quad \text{jednostka } \beta: \text{ps}^2/\text{m}$$

W falowodzie:

$$\beta = \sqrt{(n_2 k_0)^2 + h_2^2} = \sqrt{\left(\frac{n_2 \omega}{c} \right)^2 + \left(\frac{h_2 d}{d} \right)^2}$$

j – indeks modu falowodu

$$\frac{d\beta^j}{d\omega} = \frac{1}{\beta^j} \left[\frac{n_2 \omega}{c^2} \left(n_2 + \omega \frac{dn_2}{d\omega} \right) - \frac{h_2 NA}{c} \frac{d}{dV} (h_2 d) \right]$$

mod	prędkość [10^8 m/s]	czas przelotu [10^{-6} s]
TE ₀	2,04919	1 km 4,87998
TE ₁	2,04511	4,88971
TE ₂	2,03788	4,90707
TE ₃	2,02238	4,94468

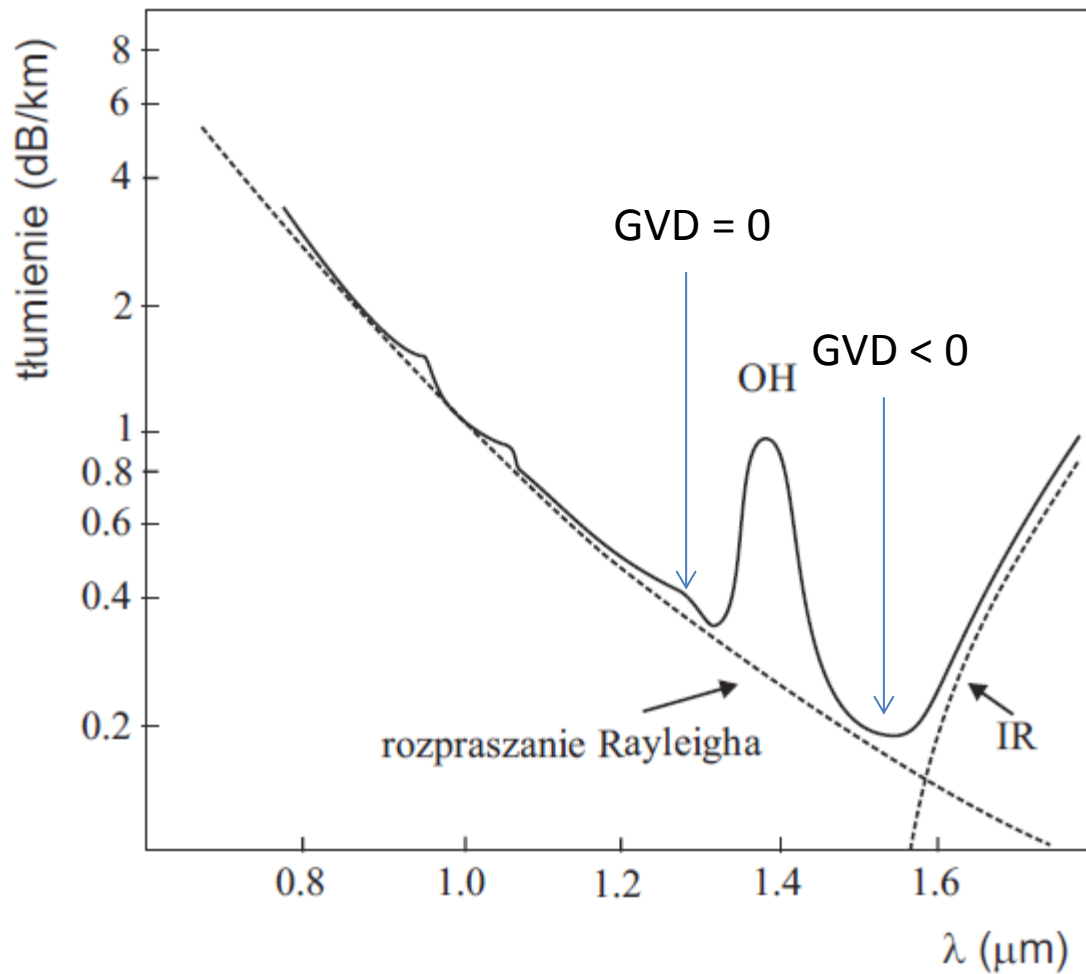
↑
 v_g zależy od modu!
 Ograniczenie bit/s

dyspersja materiałowa

dyspersja geometryczna (typowo $\ll$ niż materiałowa)

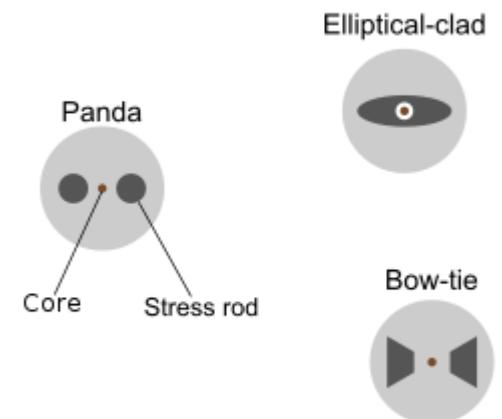
Światłowody

Symetria cylindryczna

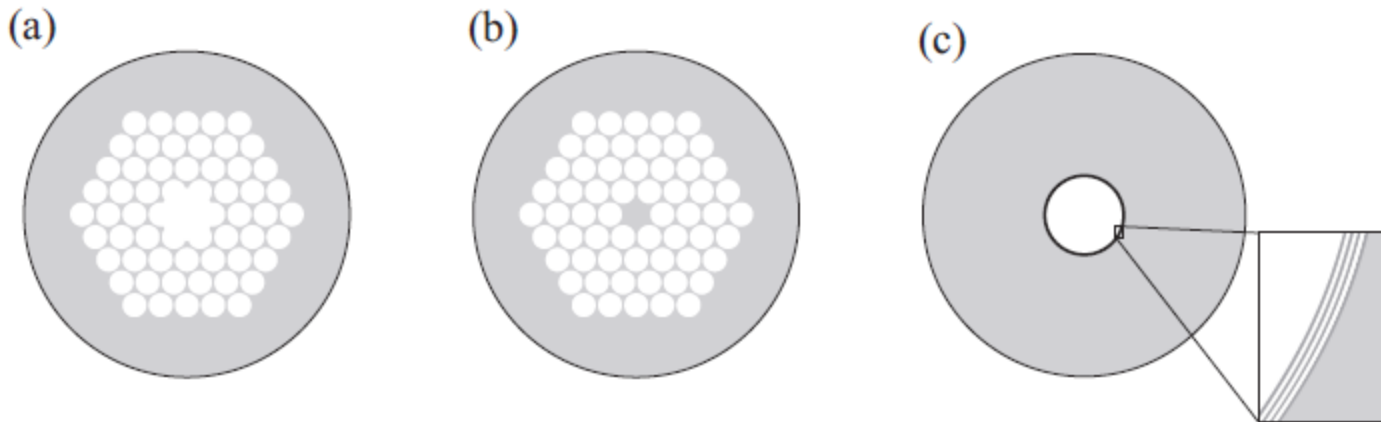
- Degeneracja modów TE i TM
- Nie zachowują polaryzacji

Światłowody zachowujące polaryzację: wymuszona dwójłomność przez naprężenia

Nagroda Nobla 2009: Charles Kao

Światłowody fotoniczne

Możliwy duży udział dyspersji materiałowej.

Kwestie praktyczne

Średnica płaszcz, średnica rdzenia (wielomodowy, jednomodowy)

Częstotliwość odcięcia

Tłumienie

Końcówki (typ końcówek lub ich brak)

Czyszczenie końcówek!

Spawanie światłowodów.

Detektory światła

$$E(t) = A(t)\cos[\omega t + \varphi(t)] \quad \omega = 10^{14} \div 10^{15} \text{ Hz}$$

Reprezentacja zespolona:

$$E(t) = A(t)e^{i[\omega t + \varphi(t)]}$$

$$I(t) \propto |E(t)|^2 = A^2(t) \quad \text{Detektory kwadratowe}$$

Odpowiedź detektora kwadratowego na sygnał superpozycji fal:

$$E(t) = A_1(t)e^{i[\omega_1 t + \varphi_1]} + A_2(t)e^{i[\omega_2 t + \varphi_2]}$$

$$I(t) \propto |E(t)|^2 = A_1^2(t) + A_2^2(t) + A_1(t)A_2(t)\cos(\Delta\omega t + \Delta\varphi) \quad \Delta\omega = \omega_2 - \omega_1 \quad \Delta\varphi = \varphi_2 - \varphi_1$$

Detekcja homodynowa: $\Delta\omega = 0$

$$I(t) \propto |E(t)|^2 = A_1^2(t) + A_2^2(t) + A_1(t)A_2(t)\cos(\Delta\varphi)$$

- Pomiar bardzo słabych sygnałów

Parametry rzeczywistych detektorów

- Czułość – stosunek natężenia prądu na wyjściu do mocy padającej, A/W

$$R(\lambda, f) = \frac{i}{P}$$

- Charakterystyka widmowa
- Charakterystyka czasowa (częstotliwościowa) – szybkość odpowiedzi detektora opisana stałą czasową τ

$$R(f) = \frac{R_0}{\sqrt{1 + (2\pi\tau f)^2}}$$

- Charakterystyka szumu:
  - Stosunek sygnału do szumu (SNR, *signal-to-noise ratio*)
    - Zależy zarówno od charakterystyki detektora, jak i poziomu sygnału
  - Moc równoważan szumom (NEP, *noise-equivalent power*)
    - Parametr detektora
  - Zdolność detekcyjna: odwrotność NEP unormowanej względem rozmiarów detektora (A – powierzchnia detektora) i pasma Δf : $D^* = \frac{\sqrt{A\Delta f}}{\text{NEP}}$
- Dynamika (podawana w dB lub bit) – zakres zmienności natężenia, dla którego odpowiedź detektora jest liniowa